

sírgödröt. Leletmentésünk során feltártuk a maturus korú férfi sírját, megállapítottuk, hogy a rendőrök a női váz felszedése közben elérték a férfiváz koponyáját és felkarcsontját, s elbontották – ha volt – a két sír közötti padkát, így kétséget kizáróan nem sikerült bizonyítani a két váz összetartozását, a kettős temetkezés létét. A felékszerelt női és az áttört, öntött bronzveretekkel díszített övvel eltemetett férfi sírja annak az avar temetőnek a része, amelyből több sír, köztük lovassír leletanyaga került az 1880-as évek végén a Magyar Nemzeti Múzeumba.

NAGY ERZSÉBET

238. Kiskunfélegyháza határa

(Bács-Kiskun megye) Ő, B, Sza, N, A, Á, Kö, Kk

A Nabucco gázvezeték Csongrád és Bács-Kiskun megyét érintő nyomvonalszakaszára készítendő örökségvédelmi hatástanulmányhoz kapcsolódó terepbejárásokat 2009. december 7. és 2010. május 25. között végeztük. A beruházás a két megye területén áthaladva összesen 23 település közigazgatási területén valósul majd meg, a tervezett 177 km hosszú nyomvonal mindkét oldalát 100-100 m szélességben vizsgáltuk. A terepi felderítés időpontjában a külterületi szakasz meghatározó részét (kb. 21%-át) már sűrű vetés borította, nagyjából hasonló arányban (kb. 19%) fordult elő erdő, rét, legelő, ill. gazzal fedett terület, melyeken nem lehetett terepi kutatást végezni. Összességében a külterületi szakasznak mindössze 60%-a bizonyult terepbejárásra alkalmasnak.

A Kiskunfélegyháza külterületén végzett munka során két ismert lelőhelyet érintettünk: *Madarasi-rész D/10* (KÖH 34456); *Hatöles-úti-dűlő C/7* (34465). *További 12 új lelőhelyet találtunk: Karsai J.-tanyától É-ra I. és II.* (KÖH 74485, 74487); *Fazekas-tanya* (74489); *Toldi-tanya I. és II.* (74491, 74493); *Félegyházi-tanyák, Csukás-éri főcsatornától D-re* (74495); *Dózsa Tsz II.* (74497); *Fürj-tanya* (74499); *Iványi-tanya* (74501); *Nánási-tanya* (74503); *Tóth-tanyától K-re* (74505); *Szűjjártó-tanya* (74507). Területükről őskori, bronzkori, szarmata, népvándorlás kori, avar, Árpád-kori, középkori, késő középkori és újkori leletek kerültek elő. Egy lelőhely esetében – az adattári adatok alapján – középkori templom, ill. késő középkori temető meglétével is számolni kell a telepnyom mellett.

Munkatársak: Sóskuti Kornél régész; Alács Attila, Bognár Margit, Takács Gábor, Rózsa Gábor, Kovács Sándor, Bárdos Nándor, Németh Dániel, Szabados György technikusok.

PARDITKA GYÖRGYI

239. Kiskunhalas, Alsószállás

(Bács-Kiskun megye) Sza, I

2010 tavaszán megelőző feltárásokat végeztünk a Magyar-Horvát gázvezeték fektetése által érintett lelőhelyeken.

Alsószállás I. (HT-124 lh., KÖH 72689): A lelőhely Kiskunhalas belterületétől DK-re, a Kiskunhalas–Szeged műúttól kb. 550 m-rel D-re, az Alsószállási-csatornától 250 m-rel Ny-ra, a tanyaépületek közelében, két ÉNy-DK irányba futó villanyvezeték közti területen, egy kisebb homokdomb oldalában található. A régészeti megfigyelés során észlelt lelőhely kiterjedését nem tudtuk megállapítani, mivel a környező szántóföldön nem találtunk régészeti leletanyagot. A nyomvonalon a 80–100 cm vastag felső termőrét alatt 2 objektumot találtunk: egy kisebb gödröt, melyből újkori kerámia került elő, ill. egy a szelvényen ÉNy-DK irányba keresztülhaladó árokrendszert, mely négy párhuzamosan futó, eltérő nagyságú árokból állt. Az árokrendszer egyik ágából egyetlen apró, durva, kézzel formált kerámiatöredék került elő. Több régészeti jelenséget az árok környezetében, a nyomvonalon nem találtunk, egy a nyomvonalon kívül eső településhez tartozó kerítőárókként határozhatjuk meg az objektumot.

Alsószállás II. (HT-129 lh., KÖH 72691): A lelőhely Kiskunhalas belterületétől K-re, a Kiskunhalas–Szeged műúttól 700 m-re ÉK-re, a Godó-tanyától 850 m-re Ny-ra, egy kisebb, K-Ny irányú homokdombon található. 2010 januárjában a vezeték fektetéséhez kapcsolódó régészeti megfigyelés során került elő; kiterjedését nem tudtuk megállapítani. Március 10-én végeztük el a feltárást a gázvezeték nyomvonalában. A lehumuszolt 110 m²-ből 30 m² bizonyult régészeti szempontból pozitívnak. Az átlagosan 50 cm vastag felső, világosbarna homokos termőrét alatt egy 15–20 cm vastag eltemetett, sötétbarna színű humuszrétegben figyeltük meg az objektumok indulási szintjét. A sárga homokos altalaj 100–120 cm mélyen jelentkezett. A szakfelüveget során egy ÉK-DNy tengelyű, lekerekített sarkú téglalap alakú ház foltja és az ÉK-i végéhez csatlakozó kerek kemence platnija került elő. A kemence sütőfelülete alá a jobb hőtartás érdekében edénytöredékeket helyeztek. A ház közelében, a K-i szelvényfalban egy másik kemence paticsos foltja látszódott, amely előtt a szelvény alján, a sárga homokos altalajon egy kis, kerek gödör (hamusgödör?) foltja rajzolódott ki. A régészeti lelőhely kijelölése és a gázvezeték-fektetési munkálatok felfüggesztése ellenére a kivitelező folytatta az árokásást a területen és 3 objektumot megsemmisített. A ház a kemencével valamint a gödör teljesen eltűnt, csak az egykori helyüket sikerült nagyjából azonosítani, ill. a megfigyelés során készült fotók alapján dokumentálni. A szelvényből kihányt földet átvizsgáltuk, megtaláltuk a kemence sütőfelületének darabjait, a platni alá helyezett durva házikerámia-töredékeket és egy korongolt szarmata kerámiatöredéket. Egyedül a szelvényfal mentén megfigyelt kemencéből maradt meg egy kis darab, amelyet fel tudunk tární. A régészeti jelenségek és a leletanyag alapján egy szarmata település kis részletét sikerült a gázvezeték nyomvonalában megfigyelni.

A leletanyag a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezeténél kerül végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Bárdos Nándor, Németh Dániel, Szabados György technikusok.

HERENDI ORSOLYA

240. Kiskunhalas, Állatkórház (KÖH 72687)

(Bács-Kiskun megye) Sza

A HT-120 jelű lelőhely Harkakötönytől mintegy 3 km-re DNy-ra, a Kiskunhalas felé vezető műúttól É-ra, az Állatkórház elnevezésű épületegyüttestől 200 m-re É-ra, egy É-D irányú jelentős földhátan helyezkedik el. A Magyar–Horvát gázvezeték nyomvonalán a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai 2010. március 25–31. között több ütemben végeztek feltárást, összesen 1803 m²-en. A sárga homokos altalajon 36 objektum feltárta rajzolódott ki. A feltárt 36 stratigráfiai egység közül 2 épület, 10 árokrészlet, 10 cölöphely, 10 gödör és 1 kút volt. A leletanyag alapján 22 objektum köthető a szarmata telephez, az ismeretlen korúnak meghatározott objektumok száma 14.

A feltárt két épületmaradvány közül csak az egyik esetében látjuk az épület teljes szerkezetét, a másik esetben csak egy cölöphelyet tudtunk feltárni. A lekerekített sarkú, téglalap alakú épületben lesározott, tapasztott padlónak vagy bejáratnak nem találtuk nyomát. A kisebb-nagyobb méretű hulladéktároló gödrök alakja többnyire kerek vagy ovális. Ezek közül egy tálszerű, sekélyen az altalajba mélyedő és 9 méhkas alakú. A kibontott kisebb-nagyobb árokszakaszok többsége egyenes vonalú, metszetük íves vagy többszörösen tagolt. Az ásatás jellegéből adódóan az árkok nagyobb összefüggéseit nem láthatjuk világosan. Az objektumok között szuperpozíciót két esetben tudtunk megfigyelni, ami arra utal, hogy a tanyaszerű telepet egy rövidebb időintervallumban lakták.

A leletek az elsődleges feldolgozásukat követően a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezeténél kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Pópity Richárd, Szabó Dénes technikusok.

BENEDEK ANDRÁS

241. Kiskunhalas, Felsőszállás (Bács-Kiskun megye) Sza, N?, Ú

2010 márciusában megelőző feltárásokat végeztünk a Magyar–Horvát gázvezeték nyomvonalára eső régészeti lelőhelyeken.

HT-118 lh. (KÖH 72683): A lelőhely Kiskunhalas belterületétől K-re, egy a környezetéből kiemelkedő, ÉNy-DK irányú magaslaton fekszik. A kivitelezéshez kapcsolódó megfigyelés során a 49+800–50+000 km-szelvények között, a 45–80 cm vastag humuszréteg eltávolítása után objektumfoltok, ill. az 50+000 km-szelvény környékén kézzel formált kerámiatöredékek kerültek elő. A feltáráshoz kapcsolódóan végzett terepbejárás

során, rossz látási viszonyok között, az említett km-szelvények között, 20–60×190 m-es felületen újkori és egyetlen kézzel formát, valószínűleg népvándorlás kori edénytöredéket találtunk. A lelőhely É-i szélén március 25–30. között végeztünk feltárást. A lehumuszolt 1070 m²-ből 420 m² bizonyult régészeti szempontból pozitívnak. A lelőhely Ny-i vége 20 m, a K-i szakasza 17 m hosszán volt régészeti jelenségekkel fedett, középső szakaszának nagy része negatív volt, a magaslat tetején csupán három ismeretlen korú gödör helyezkedett el. A nyomvonalon 16 stratigráfiai egység (11 objektum) feltárta rajzolódott ki a nyesett felszínen; közülük 11 árok, 4 gödör és 1 cölöphely volt. Az objektumok betöltése alapján 11 ismeretlen korú, 5 biztosan újkori volt. A régészeti jelenségek közül a nyomvonal Ny-i szélén három ÉNy-DK irányú árkot és egy cölöphelyet, középső részén három kerek alakú, ívelten szűkülő falú gödröt, a K-i szélén két, É-D irányú, többtagú árokrendszert tártunk fel.

HT-119 lh. (KÖH 72685): A lelőhely Kiskunhalas belterületétől K-re, egy a környezetéből kiemelkedő, NyÉNy-KDK irányú magaslaton, tájvédelmi körzetben fekszik. A március 25–30. között végzett kutatásunk során a lehumuszolt 1042 m²-ből 709 m² bizonyult régészeti szempontból pozitívnak.

A feltárt 51 stratigráfiai egység (35 objektum) közül 20 gödör, 15 cölöphely, 8 árok, 4 ház, 2 kürtő és 1 kemencemaradvány volt. Koruk alapján 32 szarmata, 1 újkori és 18 korhatározó leletanyag hiányában ismeretlen korú. A lelőhely ÉK-i, nyomvonalba eső szélén került elő az egyetlen ÉNy-DK irányú újkori árok, a többi szarmata településobjektum egyenletes sűrűségben helyezkedett el. Az egyenesen, vagy ívelten szűkülő falú, ívelt aljú kerítő- és vízelvezető árkok a lelőhely középső részétől a DNy-i végéig folyamatosan jelentkeztek. A lelőhelyet DK-i irányból kerítő árok betöltésében, a nyesési szinttől 5–10 cm-re, több egyedhez tartozó szarvasmarha vázrészeket bontottunk ki, melyek kb. 3 m hosszán jelentkeztek az árkokban. A gödrök általában kerek alakúak, faluk egyenesen vagy ívelten bővülő volt, betöltésükből főként állatcsontok (szarvasmarha, kiskérődző) és kézzel formált fedőkhöz vagy fazekakhoz tartozó töredékek, kisebb számban korongon készített edénytöredékek kerültek elő. Több gödör betöltésében találtunk szilikát- és vassalakot. A nyomvonalon 3 Ny-K hossz tengelyű, téglalap alakú, félig földbe mélyített házhelyet is feltártunk, melyek egymástól 2–7 m-re helyezkedtek el. A három ház közül csak egy esett teljesen a nyomvonalba, melynek közepén egy kerek alakú cölöphelyet bontottunk ki; alapterülete 9 m². Egyik házban sem figyeltünk meg letaposott járósíntet. A lelőhely legjelentősebb objektuma egy ÉÉK-DDNy hossz tengelyű, hosszúka, téglalap alakú, részben letaposott padlójú, 14,8 m² alapterületű műhely volt, melynek É-i és D-i széléhez is egy-egy füstölőt építettek. Az épület Ny-i és K-i szélén 2-2, közepén 1 cölöphelyet találtunk. A füstölők tüzelőgödrei hosszúka téglalap alakúak, egyenesen szűkülő falúak. A füstölőgödörök közül az egyik kerekded, a másik